

ความเป็นหน่วยประกอบ (constituency)

2209521 วากยสัมพันธ์

พลรวี ประเสริฐสม (ponrawee.pra@gmail.com)

Under CC License 3.0 (BY-NC-SA)

1. พิจารณาข้อความต่อไปนี้

(1) ไก่จิกเด็กบนโอ่ง

ประโยคนี้อาจมีความหมายเดียวหรือไม่? ให้นิสิตลองระบุความหมายทั้งหมดของประโยคนี้น่าที่นึกออก (คำใบ้: ให้นิสิตลองคิดถึงที่อยู่ของ *ไก่* กับ *เด็ก* ว่าอยู่ที่ไหนได้บ้างเวลาแปลประโยคนี้น)

2. พิจารณาข้อความต่อไปนี้

(2) a. ปีชอบตึกใหญ่ ส่วนฉันชอบตึกเล็ก

b. ตึกใหญ่ๆ ปีชอบ ส่วนตึกเล็กๆ ฉันชอบ

c. ชอบตึกปีใหญ่ๆ ส่วนชอบตึกฉันเล็กๆ

(3) (ทุกประโยคต่อไปนี้ตั้งใจให้ความหมายตามข้อ 3a ทั้งหมด)

a. ปีเคยชอบตึกใหญ่ๆ ฉันก็เคยชอบตึกใหญ่ๆ

b. ปีเคยชอบตึกใหญ่ๆ ฉันก็เคย

c. ปีเคยชอบตึกใหญ่ๆ ฉันก็เคยชอบ

d. ปีเคยชอบตึกใหญ่ๆ ฉันก็เคยตึกใหญ่ๆ

e. ปีเคยชอบตึกใหญ่ๆ ฉันก็เคยใหญ่ๆ

f. ปีเคยชอบตึกใหญ่ๆ ฉันก็ตึกใหญ่ๆ

มีประโยคใดบ้างที่แปลก? มีข้อสังเกตอะไรบ้างเกี่ยวกับประโยคที่แปลกและไม่แปลก?

3. พิจารณาสมมติฐานต่อไปนี้เกี่ยวกับวากยสัมพันธ์ภาษาไทย

(a) **สมมติฐานคำเรียง:** ประโยคภาษาไทยเกิดจากการเอาคำแต่ละคำมาเรียงต่อกันเท่านั้น

(b) **สมมติฐานหน่วยประกอบ:** ประโยคภาษาไทยเกิดจากการเอาคำมาเรียงต่อกันเป็นกลุ่มๆ เรียกว่า **หน่วยประกอบ (constituent)** และเอาแต่ละหน่วยประกอบมาเรียงรวมกันเรื่อยๆ ไปจนเป็นประโยค

นักวากยสัมพันธ์จำนวนมากเชื่อว่าสมมติฐานความเป็นหน่วยประกอบ (3b.) น่าจะเป็นไปได้มากกว่า เมื่อพิจารณาจากข้อมูลในข้อ 1-2. นิสิตคิดว่าเพราะเหตุใด ให้นิสิตอ้างอิงถึงข้อมูลทั้งข้อ 1 และ 2.

4. พิจารณาข้อมูลภาษาไทยต่อไปนี้ (ข้อมูลที่มีดอกจัน (*) แสดงว่าเป็นข้อมูลที่เจ้าของภาษาไทยรู้สึกว่าจะแปลก)

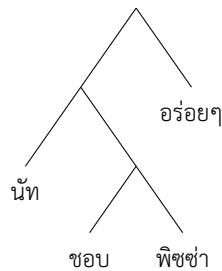
(4) นัทชอบพิชซ่าอร่อยๆ

(5) a. พิชซ่าอร่อยๆ นัทชอบ

b. *ชอบพิชซ่า นัทอร่อยๆ

- (6) (ทุกประโยคต่อไปนี้ตั้งใจให้ความหมายตามข้อ 6a ทั้งหมด)
- นัทชอบพิชซ่าอร่อยๆ ปีกี่ชอบพิชซ่าอร่อยๆ ด้วย
 - นัทชอบพิชซ่าอร่อยๆ ปีกี่ด้วย
 - นัทชอบพิชซ่าอร่อยๆ ปีกี่ชอบด้วย
 - * นัทชอบพิชซ่าอร่อยๆ ปีกี่อร่อยๆ ด้วย
 - * นัทชอบพิชซ่าอร่อยๆ พิชซ่าอร่อยๆ ด้วย

นี่ห่องนักเรียนวิชาวากยสัมพันธ์ ลองวาดแผนภาพต้นไม้ (tree diagram) เพื่อแสดงความเป็นหน่วยประกอบ (constituency) ของประโยค นัทชอบพิชซ่าอร่อยๆ ดังนี้

วิธีอ่านแผนภาพนี้คือ เส้นแต่ละเส้นจะลากคำมารวมกันเป็นกลุ่มๆ ถ้าเส้นมาชนกันก่อน แสดงว่ามีการจับกลุ่มนั้นๆ ก่อน ในแผนภาพข้างต้น ชอบ กับ พิชซ่า รวมกันก่อน แล้วจึงรวมกับ นัท เป็นกลุ่มใหญ่ และสุดท้ายจึงรวมกับ อร่อยๆ

นี่ห่องวาดแล้วเอาไปส่งครู แต่ครูวิชาวากยสัมพันธ์บอกว่า นี่ห่องวาดผิด ให้นิสิตอธิบายว่า ทำไมแผนภาพของนี่ห่องจึงผิด โดยใช้หลักฐานจากข้อมูลที่กำหนดให้ข้างต้น

- ให้นิสิตวาดแผนภาพต้นไม้ประโยค นัทชอบพิชซ่าอร่อยๆ ให้ถูกต้อง โดยให้ถือว่า อร่อยๆ เป็นคำคำเดียว (สำหรับนิสิตที่อาจมีความรู้มาก่อน ไม่ต้องระบุหมวดหมู่ของคำหรือวลีในแผนภาพ)
- การทดสอบข้อมูลภาษาแบบในข้อ 2. เราเรียกว่า การทดสอบหน่วยประกอบ (constituency test)

ข้อมูลภาษาอังกฤษต่อไปนี้ แสดงการทดสอบความเป็นหน่วยประกอบที่บางครั้งเรียกว่า การทดสอบด้วยการถาม-ตอบ (question-answer test)

- Kim saw a tiger and a dog.
 - What did Kim see?
 - A tiger and a dog.
- Kim slept in the house.
 - Where did Kim sleep?
 - In the house.
- Kim met Bell in the morning.
 - * What/who/when/where/how did Kim met morning.
 - * Bell in the.

ให้นิสิตยกตัวอย่างประโยคภาษาไทยมาสามประโยค และทดสอบหน่วยประกอบกับข้อความในประโยคด้วยวิธีการข้างต้น โดยให้มีทั้งที่ผ่านแบบทดสอบและไม่ผ่าน

7. พิจารณาประโยค (1) จากข้อ 1. อีกครั้ง ดังนี้

(1) ไก่จิกเด็กบนโถ่ง

ให้นิสิตวาดแผนภาพต้นไม้แสดงโครงสร้างหน่วยประกอบของประโยคนี้สำหรับทุกความหมายที่นิสิตนึกออก และระบุว่าแผนภาพใดตรงกับความหมายใด เพราะอะไร

8. พิจารณาข้อมูลต่อไปนี้

(10) เบลชอบนอน ฉันทักด้วย (= ฉันทักชอบนอนด้วย)

(11) a. เบลชอบนอน ส่วนฉันทัก

b. *ชอบนอนเบล ส่วนชอนั่งฉันทัก

(12) เบลกินไก่ทอด ฉันทักด้วย (= ฉันทักกินไก่ทอดด้วย)

(13) a. เบลกินไก่ทอด ส่วนฉันทักกินไก่ต้ม

b. ไก่ทอดเบลกิน ส่วนไก่ต้มฉันทักกิน

นิสิตมีข้อสังเกตอะไรเกี่ยวกับการทดสอบหน่วยประกอบบ้าง จงอภิปราย

มโนทัศน์สำคัญ

1. หน่วยประกอบ (constituent)
2. ความกำกวมเชิงโครงสร้าง (structural ambiguity)
3. ความกำกวมเชิงศัพท์ (lexical ambiguity)
4. การทดสอบด้วยการย้ายที่ (displacement test, movement test)
5. การทดสอบด้วยการละ (ellipsis test)
6. การทดสอบด้วยการถาม-ตอบ (question-answer test)
7. ขอบข่าย (scope)